

**НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ БІОРЕСУРСІВ
І ПРИРОДОКОРИСТУВАННЯ УКРАЇНИ
ІНСТИТУТ РОЗВЕДЕННЯ І ГЕНЕТИКИ ТВАРИН ІМЕНІ М.В.ЗУБЦЯ
НААН**

ЗАТВЕРДЖУЮ:

В.о. директора Інституту розведення і
генетики тварин ім. М.В.Зубця НААН

Микола ПОРХУН

«*грудень*» 2021 р

**ПРОГРАМА
ВСТУПНОГО ІСПИТУ З ІНОЗЕМНОЇ МОВИ
(АНГЛІЙСЬКА, НІМЕЦЬКА, ФРАНЦУЗЬКА)**

за спеціальністю

**091 Біологія, галузь знань – 09 Біологія
204 Технологія виробництва і переробки продукції тваринництва,
галузь знань – 20 Аграрні науки**

**Ступінь вищої освіти – доктор філософії
на 2022 рік**

Чубинське – 2021

Програма вступного іспиту з іспиту з іноземної мови (англійська, німецька, французька) мови на здобуття третього наукового рівня ступеня доктора філософії за спеціальністю 091 Біологія галузь знань – 09 Біологія та 204 Технологія виробництва і переробки продукції тваринництва галузь знань – 20 Аграрні науки.

Програму підготували:

Маріанна Гольцова – доцент кафедри романо-германських мов і перекладу НУБіП України

Світлана Ковтун – перший заступник директора Інституту, доктор сільськогосподарських наук, професор, академік НААН

Схвалено вченою радою Інституту розведення і генетики тварин імені М.В.Зубця *в грудні 2021* року, протокол № *13*

Голова вченої ради

М.В.Гладій

ЗМІСТ

1.	Загальні положення.....	4
1.1.	Характеристика змісту програми.....	4
1.2.	Вимоги до навичок та вмінь в мовленнєвій діяльності.....	5
1.3.	Вимоги до володіння мовним матеріалом.....	7
2.	Структура іспиту.....	11
3.	Зміст вступного іспиту.....	11
4.	Форми контролю.....	13
5.	Критерії оцінювання результатів вступних випробувань.....	13
6.	Література.....	14

1. ЗАГАЛЬНІ ПОЛОЖЕННЯ

Вступний іспит з іноземних мов (англійської, німецької, французької) на здобуття третього наукового рівня ступеня доктора філософії має на меті визначення рівня підготовки вступників з іноземної мови та подальше спрямування навчання іноземній мові в аспірантурі на підвищення рівня знань здобувачами вищої освіти ступеня доктора філософії іноземних мов і навичок активної роботи з міжнародними базами наукової інформації та з огляду на актуальність інтеграції освітньої системи України в європейський та світовий освітній простір. Програма вступного іспиту засвідчує перехід від володіння іноземною мовою на рівні B1+, B2 до її практичного застосування та використання як засобу отримання та обміну необхідною науковою інформацією.

1.1. ХАРАКТЕРИСТИКА ЗМІСТУ ПРОГРАМИ

Програма відображає конкретні характеристики володіння іноземною мовою рівня B2 Загальноєвропейських рекомендацій з мовної освіти та встановлює мінімум навчального матеріалу для розвитку передбачених навичок та умінь мовленнєвої діяльності.

Практичне володіння іноземною мовою передбачає наявність високого рівня сформованості функціональної, мовної та мовленнєвих компетентностей.

Функціональна компетентність включає володіння іноземною мовою для академічних цілей, а саме: вміння читати наукові тексти (першоджерела), анотувати та реферувати їх; слухати та конспектувати лекції; готувати та проводити презентації та семінари, брати участь у Міжнародних наукових зібраннях та оформляти необхідні аплікаційні форми для участі в них.

Мовна компетентність передбачає володіння вступником орфографічними, орфоепічними, лексичними, фонетичними, граматичними та стилістичними нормами сучасної іноземної мови.

Мовленнєва компетентність охоплює рецептивні (читання та аудіювання) та продуктивні (говоріння, письмо) вміння.

Для успішного засвоєння освітньо-професійної аспірантської програми з іноземної мови вступники повинні мати базову вищу освіту в обов'язку магістерської програми та здібності до оволодіння знаннями, навичками уміннями в галузі загальноєкономічних, сільськогосподарських, ветеринарних та біологічних наук та володіти іноземною мовою не нижче рівня *B1+ Загальноєвропейських рекомендацій з мовної освіти*.

Володіння іноземною мовою на рівні *B1+* означає: вміння читати та повністю розуміти іноземні тексти з побутової, країнознавчої, суспільно-політичної та фахової тематики; володіти навичками перекладу вище зазначеної тематики; володіти усним монологічним та діалогічним мовленням у межах побутової, суспільно-політичної та фахової тематики; сприймати іноземне мовлення; реферувати та анотувати суспільно-політичну та загально фахову літературу рідною та іноземною мовами; вміти вести бесіду іноземною мовою та переказувати зміст прочитаного.

1.2. ВИМОГИ ДО НАВИЧОК ТА ВМІНЬ В МОВЛЕННЄВІЙ ДІЯЛЬНОСТІ

Складовими мовленнєвої діяльності є рецептивні та продуктивні вміння. До рецептивних умінь належать читання та аудіювання.

Читання

Вступник на навчання за освітньо-навчальною програмою на здобуття ступеня доктора філософії повинен уміти: виконувати різні види робіт з оригінальною літературою з фаху відповідно до завдань, що полягають у розумінні змісту й отриманні різноманітної інформації з оригінального джерела, що прочитано; читати й розуміти тексти загальнонаукового та професійно орієнтованого характеру; працювати з двомовним та одномовним словниками; вибрати з двомовного словника відповідні українські або іншомовні еквіваленти; давати адекватний переклад на основі розпізнавання синтаксичної структури речення; володіти всіма видами читання (вивчаючим, ознайомлювальним, переглядовим і пошуковим); читати без словника із швидкістю 500-550 друкованих знаків за хвилину (обсяг матеріалу для одноразового контролю – 900 друкованих знаків); читати за допомогою галузевого словника із швидкістю не менш, ніж 300 друкованих знаків за хвилину (обсяг матеріалу для одноразового контролю – не менш, ніж 1200-1500 друкованих знаків за одну академічну годину); робити висновки й умовиводи на основі переробки отриманої інформації.

Аудіювання

Вступник повинен розуміти аудіо записи іноземною мовою, зроблені носіями мови; розуміти носіїв мови, навіть якщо вони розмовляють із акцентом чи у швидкому темпі. До продуктивних умінь належать говоріння та письмо.

Говоріння

Монологічне мовлення. Вступник повинен вміти представляти себе; володіти мовленнєвим етикетом повсякденного й професійного спілкування; володіти всіма видами монологічного мовлення (інформування, пояснення, уточнення тощо); проводити презентації; робити коротке невідготовлене повідомлення з тематики, визначеної екзаменатором; виступати на конференціях з доповідями та повідомленнями.

Діалогічне мовлення. Вступник повинен уміти вести бесіду, демонструючи елементи розпитування, пояснення, висловлення власної думки тощо; встановлювати контакти у ситуаціях повсякденного, професійного та наукового спілкування (контакти по телефону, обмін інформацією / дискусія / диспут у ході семінарів, конференцій тощо).

Письмо

Вступник повинен вміти реалізовувати на письмі комунікативні наміри: писати зрозумілі, детальні тексти на низку знайомих тем у межах своєї сфери професійних інтересів, узагальнюючи й оцінюючи інформацію та аргументи з певної кількості джерел; давати чіткі, детальні описи дійсних або уявних подій чи вражень, виділяючи зв'язки між думками у вигляді чіткого зв'язного тексту і дотримуючись прийнятих умовностей відповідного жанру; писати твори з послідовно розгорнутою аргументацією, належним чином підкреслюючи значущі думки; продукувати чітке, змістовне, об'ємне писемне мовлення з належним послідовним плануванням та розбивкою на абзаци; фіксувати потрібну інформацію в ході спілкування / аудіювання.

Лексичний мінімум

Лексичний мінімум має складати не менш ніж 2500 слів і словосполучень, включаючи загальнонаукову і спеціальну лексику, що відповідає широкому профілю навчального закладу. У цей мінімум входить загальнонавчана термінологічна лексика з фаху, а також потенційний словник, який має бути сформований у процесі навчання у вищому навчальному закладі і який складається з: інтернаціональних слів, подібних у галузі виразу і таких, що збігаються у галузі змісту в рідній та англійській мовах; відтворюваних похідних та складних слів, створених із знайомих морфем на основі вивчених словотворчих моделей.

Для роботи з літературою за фахом вступник також повинен знати найбільш вживані фразеологізми, скорочення і позначки, прийняті в цій літературі.

Граматичний мінімум

Для успішного володіння навичками і вміннями іншомовного мовлення граматичний мінімум передбачає наявність наступних умінь: висловити думку в простому розповідному реченні (ствердження і заперечення); ставити загальні і спеціальні питання, використовуючи для цього структури як особових, так і безособових речень, у тому числі з модальними дієсловами *can, may, must*, висловлювати спонукання за допомогою спонукального способу, а також конструкції з дієсловом *let*; використовувати для опису конструкції *There is (There are)*. Ці граматичні структури мають бути відтворені вступником до аспірантури в мовленні на рівні автоматизму.

Для вираження думки в мовленні вступник повинен володіти навичками використання артиклів, утворення форм множини та однини іменників, безприйменникового та прийменникового вираження граматичних зв'язків, використання основи іменника в якості означення, утворення ступенів порівняння прикметників і прислівників, утворення порядкових числівників, форм особових присвійних займенників.

Рівень розвитку навичок аудіювання передбачає володіння також формами пасивного стану, інфінітивом у функції обставини, простою формою герундія, сполучниковими підрядними реченнями. Передбачається також оволодіння підрядними реченнями додатку, означення, обставин та умов дійсного способу.

Навчальні мовні ситуації, у яких використовується лексичний і граматичний матеріал, групуються відповідно до тематики, що вивчається, і пов'язані з темою «Спеціальність вступника» та проблемами, що висвітлені в текстах для читання.

1.3. ВИМОГИ ДО ВОЛОДІННЯ МОВНИМ МАТЕРІАЛОМ

Читання.

Для розвитку навичок і вмінь читання вступник повинен володіти: на рівні автоматизму вимовою всіх звуків іноземної мови до рівня, що забезпечує можливість для розуміння тексту.

Граматичний мінімум.

Граматичний мінімум з англійської мови передбачає знання наступних тем:

1. Структура речення в англійській мові у порівнянні зі структурою речення в українській мові. Розповідне, питальне та заперечне речення. Типи питань.
2. Дієслово. Допоміжні, питальні та смислові дієслова.
3. Спосіб (дійсний, умовний, наказовий). Система часів.

4. Активний і пасивний стан. Особливості використання і перекладу пасивного стану. Узгодження часів.

5. Безособові форми дієслова. Дієприкметник, функції та способи перекладу. Інфінітив, функції та способи перекладу. Герундій, функції та способи перекладу.

6. Модальні дієслова та їх еквіваленти.

7. Умовний спосіб.

8. Функції дієслів *to be, to have, to do, will, should, would*. Функції дієслів із закінченням *-ing, ed*.

9. Іменник. Утворення множини. Присвійний відмінок.

10. Артикль.

11. Займенник (загальні відомості). Особові, присвійні, вказівні займенники. Неозначені займенники *some, any* і заперечний займенник *no*. Кількісні займенники *many, much, few*.

Неозначено-особовий займенник *one*. Три функції *one*. Підсилювальні і зворотні займенники.

12. Прикметник. Прислівник. Ступені порівняння.

13. Числівник. Кількісні та порядкові числівники. Дріб. Читання формул, хронологічних дат, позначень часу.

14. Граматичні особливості перекладу (артикль, іменник, прикметник, числівник, займенник, дієслово, прислівник, прийменник, сполучник). Конструкції типу *the more, the better, there+be*.

15. Синтаксичні особливості перекладу: багатозначність, конверсія, синонімія, неологізми, «фальшиві друзі перекладача», британський та американський варіанти англійської мови, термін, уживані вирази та службові слова, іншомовні запозичені, абревіатури, умовні позначення, власні назви, англійська система мір та ваги і т.п.).

17. Жанрові особливості перекладу.

18. Найуживаніші суфікси, префікси англійської мови науково-технічної літератури та їх значення. Основні суфікси іменників, прикметників, дієслів, прислівників.

Граматичний мінімум з німецької мови передбачає знання таких тем:

1. Часові форми дієслова. Дієслова з віддільними та невіддільними префіксами. Дієслівне керування.

2. Пасив. Модальні дієслова з інфінітив пасив. Відмінювання іменників. Прийменники з давальним відмінком. Прийменники із знахідним відмінком.

3. Залежний інфінітив. Інфінітивні групи як члени речення. Множина іменників. Прийменники з давальним відмінком та знахідним відмінками.

4. Дієприкметник. Означення, виражене дієприкметником I і II. Дієприкметник I чи *zu* як означення.

5. Відокремлені дієприкметникові звороти. Прийменник з родовим відмінком. Результативний пасив.

6. Підрядні речення. Речення з підрядними означальними. Відмінювання відносних займенників.

7. Додаткові підрядні речення. Речення з підрядними причини. Введення логічних зв'язків.

8. Інфінітивні групи. Речення з підрядними мети і способу дії.

9. Речення з підрядними умовними.

10. Розділовий родовий відмінок.

11. Займенникові прислівники.

12. Звороти можливості та повинності. Конструкції *haben + zu + інфінітив та sein + zu + інфінітив*.

13. Парні сполучники.

14. Конструкція *sich lassen + інфінітив*. Сполучення знахідного відмінку з інфінітивом.

15. Вказівні займенники у функції заміни іменників.

16. Речення з підрядними часу та мети. Подвійні прийменники та прийменники з підсиленням.

17. Спосіб вираження відношення до висловлювання. Модальні дієслова, складні форми модальних дієслів.

18. Спосіб вираження зв'язку з попереднім та наступним висловлюванням. Кон'юнктив в самостійних реченнях.

19. Кон'юнктив в умовних реченнях. Допустимі речення. Модальні дієслова у значенні речення.

20. Лексичні, граматичні та синтаксичні особливості перекладу науково-технічної літератури.

Граматичний мінімум з французької мови передбачає знання таких тем:

1. Іменник. Особливості французьких іменників. Рід. Число. Зчислювальні і незчислювальні іменники.

2. Прикметник. Особливості французьких прикметників. Конструкції, що замінюють прикметники. Рід. Число. Ступені порівняння. Місце прикметника-епітета у реченні.

3. Артикль. Вживання. Означений і неозначений артикль. Частковий (партитивний) артикль. Відсутність артикля. Деякі додаткові відомості.

4. Займенник і займенникові детермінативи.

Особливості французьких займенників. Форми особових займенників. Неозначено-особовий займенники «on» (on parle) та «il» (il gele). Конструкція il у а | у а-t-il...? Займенник у ролі додатка.

Нейтральне «le». Місце двох службових займенників-додатків «en», «у».

Самостійні особові займенники. Відносні займенники, форми, вживання.

5. Дієслово. Розподіл дієслів на групи. Допоміжні дієслова. Модальні дієслова *pouvoir, vouloir*. Система часів та способів французького дієслова. Безособові форми дієслова. Відмінювання. Вживання допоміжних дієслів.

Утворення, значення та вживання часів системи *l'indicatif*. Складні часи. Узгодження часів дійсного способу. Умовний спосіб *subjonctif*. Наказовий спосіб.

6. Прислівник. Ступені порівняння. Прислівники кількості та інтенсивності, часу та місця. Місце прислівника. Погодження, заперечення, обмеження. «Ne» експлетивне.

7. Прийменник. Особливості французького прийменника. Місце прийменника в реченні.

8. Типи речень. Головні та другорядні члени речення. Порядок слів. Узгодження підмета та присудка.

9. Просте речення. Звороти «*c'est ... qui*», «*c'est ... que*». Конструкція *c'est+mot interrogatif*.

Засоби виділення членів простого речення. Сегментовані конструкції. Неповні речення. Окличне речення.

10. Пряме і непряме запитання. Загальне запитання. Запитання до одного із членів речення.

11. Складне речення. Складносурядні речення (сполучникові та безсполучникові з'єднання). Види підрядних речень. Підрядні і підметникові речення. Підрядне речення-атрибут.

12. Умовна фраза.

13. Порядок слів у підрядних реченнях.

14. *Infinitif, gerondif, participe* у підрядних реченнях.

15. Деякі особливості французької пунктуації.

16. Граматичні особливості перекладу.

17. Лексичні особливості перекладу.

Лексичний мінімум

Лексичний мінімум має складати не менш ніж 2500 слів і словосполучень, включаючи загальнонаукову і спеціальну лексику.

У цей мінімум входить загальнонавчана термінологічна лексика за фахом, а також потенційний словник, який має бути сформований у процесі навчання у вищому навчальному закладі й який складається з: інтернаціональних слів, подібних за виразом і таких, що збігаються за змістом в українській та англійській мовах; відтворюваних похідних і складних слів, створених із знайомих морфем на основі вивчених словотворчих моделей.

Для роботи з літературою з фаху вступник також повинен знати найбільш уживані фразеологізми, скорочення і позначки, прийняті в цій літературі.

2. СТРУКТУРА ІСПИТУ

1. Читання та письмовий переклад зі словником оригінального тексту з фаху. Обсяг тексту – до 1000 друкованих знаків. Час виконання – 30 хв. Оцінюється – 30 балів.

2. Анотування (обсягом 500 знаків) іноземною мовою україномовного тексту за фахом. Оцінюється – 30 балів.

3. Бесіда іноземною мовою за тематикою наукового дослідження. Час виконання – 15 хв. Оцінюється – 40 балів.

3. ЗМІСТ ВСТУПНОГО ІСПИТУ

Вступне випробування з іноземної мови для вступників на освітньо-наукову програму підготовки доктора філософії передбачає декілька частин і містить низку завдань різних рівнів складності, спрямованих на перевірку рівня сформованості мовленнєвої та мовної компетентностей.

Блок 1. Читання та письмовий переклад.

Читання та письмовий переклад зі словником оригінального тексту з фаху. Обсяг тексту – до 1000 друкованих знаків. Час виконання – 30 хв. Оцінюється – 30 балів.

Блок 2. Анотування іноземною мовою україномовного тексту за фахом

Анотування (обсягом 500 знаків) іноземною мовою україномовного тексту за фахом. Оцінюється – 30 балів.

Блок 3. Бесіда.

Метою бесіди є перевірка рівня сформованості вмінь монологічного та діалогічного мовлення з урахуванням перевірки рівня сформованості лексичної та граматичної компетентностей, а саме здатність конструювати граматично правильні форми, використовуючи лексичні одиниці, які відповідають ситуації спілкування.

Бесіда іноземною мовою згідно з тематикою, передбаченою програмою:

- Моя спеціальність.
- Науково-дослідна робота здобувача вищої освіти.
- На науковій конференції.
- Відомі вчені та діячі культури України.
- Роль іноземних мов у науково-дослідній роботі.
- Використання ресурсів мережі «Інтернет» у науково-дослідній роботі: веб-сторінок, тематичних форумів, веб-чатів, скайп-конференцій, електронного листування і сайтів соціальних мереж.
- Професійна етика науковця.
- Професійні перспективи фахівця. (Оцінюється – 40 балів).

Рекомендовані запитання для співбесіди:

1. Яка тема Вашого майбутнього дисертаційного дослідження?
2. Чим зумовлений вибір теми Вашого майбутнього дисертаційного дослідження?
3. Який напрям Вашого майбутнього дисертаційного дослідження?
4. Чи маєте Ви публікації у фахових виданнях? Назвіть їх.
5. Чи брали Ви участь у науково-дослідній роботі до вступу на освітньо-наукову програму підготовки доктора філософії?
6. У яких науково-практичних конференціях Ви брали участь?
7. Яка тема Вашого наукового дослідження?
8. Хто Ваш науковий керівник?
9. У якій установі (організації) Ви працюєте? Яку посаду займаєте?
10. Що входить до Ваших посадових обов'язків?

4. ФОРМИ КОНТРОЛЮ

1. Перевірка вмінь читати та письмово перекладати зі словником оригінального тексту з фаху.
2. Перевірка вмінь анотування іноземною мовою україномовного тексту за фахом.

3. Усний контроль мовленнєвих умінь вступників на основі співбесіди іноземною мовою за тематикою, передбаченою цією програмою.

5. КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ РЕЗУЛЬТАТІВ ВСТУПНИХ ВИПРОБУВАНЬ

Знання кожного окремого вступника на освітньо-наукову програму підготовки доктора філософії оцінюються за сумою балів трьох питань екзаменаційного білета.

Оцінка відмінно (90-100 балів):

– правильне розуміння іншомовного тексту з фаху і його письмовий переклад (має 30 балів);

– змістовне анотування іноземною мовою україномовного наукового тексту (має 30 балів);

– представлення усного повідомлення у природному розмовному темпі (допускаються недоліки вимови та лексико-граматичні помилки, які не повинні впливати на розуміння змісту повідомлення); спроможність вести бесіду в межах програмної тематики (має 40 балів).

Оцінка добре (75-89 балів):

– розуміння та переклад іншомовного тексту з фаху з незначними помилками (має 26 балів);

– анотування іноземною мовою україномовного наукового тексту з незначними мовними помилками (має 26 балів);

– представлення усного повідомлення у середньому темпі (недоліки вимови та лексикограматичні помилки не повинні впливати на розуміння загального змісту повідомлення); адекватна реакція на запитання викладача за темою повідомлення (має 37 балів).

Оцінка задовільно (70-74 балів):

– недостатнє розуміння та неточний переклад іншомовного тексту з фаху (має 23 бали);

– анотування іноземною мовою україномовного наукового тексту з порушенням передачі змісту тексту оригіналу (має 23 балів);

– представлення усного повідомлення у повільному темпі (присутність суттєвих помилок у вимові, лексиці та граматиці) (має 28 балів).

Оцінка незадовільно (0-69 балів) виставляється в разі невиконання вимог до рівня знань, який відповідає оцінці задовільно:

– читання та переклад зі словником оригінального фахового тексту (max. 22 бали); – анотування іноземною мовою україномовного наукового тексту (max. 22 бали) – представлення усного повідомлення на одну з вивчених тем (max. 25 балів).

Оцінювання знань вступників до аспірантури за результатами вступного іспиту з іноземної мови здійснюється членами комісії на основі отриманих відповідей на питання білетів. Оцінювання відбувається за п'ятибальною шкалою. Відповіді вступників оцінюються окремо за кожним питанням усіма членами комісії. Потім визначається середня оцінка за результатами усіх питань та виставлених оцінок усіма членами комісії. При виникненні дискусій, спорів щодо оцінки вирішальне слово має голова екзаменаційної комісії.

6. ЛІТЕРАТУРА

Англійська мова

1. Борщовецька В. Д. Англійська мова : Навч. Посібник. – К. : Центр учбової літератури, 2008. – 154 с.

2. Борщовецька В. Д. Ділова англійська мова для студентів економічних спеціальностей вищих навчальних закладів {навчальний посібник} / Уклад. Борщовецька В. Д. – К. : Ленвіт, 2010. – 135 с.

3. Борщовецька В. Д. Реферування та анотування англійською мовою: Методичні рекомендації з дисципліни «Практичний курс першої іноземної (англійської) мови» в умовах ECTS філософії / В. Д. Борщовецька. – Біла Церква: БНАУ, 2015. – 54 с.

4. Ільченко О. М. Англійська для науковців. The Language for Science: підручник / О. М. Ільченко [2-е вид.] – К. : Наукова думка, 2010. – 288 с.

5. Практикум для аудиторної та самостійної роботи з навчальної дисципліни «Англійська мова за професійним спрямуванням» для здобувачів ступеня доктора філософії / О. В. Шмирова, В. Д. Борщовецька, В. Д. Ігнатенко. – Біла Церква : БНАУ, 2020. – 72 с.

6. Learn to Read Science. Курс англійського язика для аспірантов: Учебное пособие / Руков. Н. И. Шахова. – 3-е изд. – М. : Флинта: Наука, 2003. – 360 с.

Німецька мова

1. Бичко Г., Кудіна О. Українсько-німецький розмовник. – К. : Освіта, 1998.

2. Басанець З. О., Бублик В. Н. Новий німецько-український та українсько-німецький словник. – Київ. : А.С.К. – 2002.

3. Баева Г. А. Морфология современного немецкого языка в комментариях и упражнениях / Г. А. Баева, В. П. Земскова, С. Т. Нефедов. – СПб : Изд-во СПбГУ, 1997. – 216 с.

4. Євгененко Д. А., Білоус О. М., Гуменюк О. О, Зеленко Т. Д. Практична граматики німецької мови. – Вінниця, 2004.

5. Крылова Н. И. Деловой немецкий язык. Коммерция: учеб. пособ. / Н. И. Крылова. – М. : Знание, 1992. – 154 с.

6. Лебедев В. В. Знакомьтесь: Германия: учеб. пособ. / В. В. Лебедев. – М. : Высшая школа, 1998. – 287 с.

7. Schmitt D. Lehr-und Übungsbuch der deutschen Grammatik. – Kiew: Metodika, 2002. – Шмітт Д. Підручник і зошит з граматики німецької мови.

8. Em Neu. Übungsgrammatik. Max Hueber Verlag, 2000. – Ем Ной. Практикум з граматики.

9. Duden Grammatik der deutschen Gegenwartssprache/ hrsg. u. bearb. Von Gunther Drosdowski in Zusammenarbeit mit Peter Eisenberg. – Граматики сучасної німецької мови Дюдена / за редакцією Гюнтера Дроздовськи у співпраці з Петером Айзенбергом.

10. Aufderstrat H. Lehrwerk für Deutsch als Fremdsprache / Aufderstrat H., Müller J., Storz T. – Ismaning.: Huber Verlag, 2001. 4. Ауфдерштрат Х. Підручник з німецької мови як іноземної / Ауфдерштрат Х., Мюллер Й., Шторц Т.

Французька мова

1. Ігнатенко В. Д. Навчання майбутніх перекладачів анотативного і реферативного перекладу франкомовних науково-технічних статей аграрного профілю: навчальний посібник / В. Д. Ігнатенко. – Біла Церква: БНАУ, 2019. – 96 с.

2. Комірна Є. В., Самойлова О. П. Manuel de français: première année. – К. : Ірпінь, Перун, 2007. – 488 с.

3. Курс французької мови: Підручник для студентів вищих навчальних закладів. – 3-тє авторське видання, виправлене. – К., 2007 – 383 с.

4. Лисенко О. М. Посібник з граматики французької мови: Підручник для студентів вищих навчальних закладів. – К., 2008 – 232 с.

5. Grégoire M., Thiévenaz Grammaire progressif de français avec 600 exercices. – Nouvelle édition. CLE international, Paris, 2003. – Грегор М. Прогресивна французька граматики з 600 вправами.

6. Sylvie Poisson-Quinton, Michele Maheo – le Coadic, Anne Vergne – Sirieys. FESTIVAL 1: Methode de francais. – France, 2009 – 159 p. – Сільві Пуассон-Квінтон, Мішель Маео – Ле Коадік, Анна Верне-Сірієс. ФЕСТИВАЛЬ 1: Французький метод.

7. Sylvie Poisson-Quinton, Michele Maheo – le Coadic, Anne Vergne – Sirieys. FESTIVAL 2: Methode de francais. – Italie, 2009 – 175 p. – Сільві Пуассон-Квінтон, Мішель Маео – Ле Коадік, Анна Верне-Сірієс. ФЕСТИВАЛЬ 2: Французький метод.

Інформаційні ресурси

1. National Geographic Learning [Електронний ресурс] /MyELT/ Режим доступу: <https://myelt.heinle.com/ilrn/authentication/signIn.do?inst=MYELT> – Національне географічне навчання [Електронний ресурс]

2. National Geographic Learning [Електронний ресурс] /MyNGConnect/Режим доступу: <http://www.myngconnect.com/login/chooseMainUI.spr;jsessionid=BB2D30A8> – Національне географічне навчання [Електронний ресурс]

3. British Council [Електронний ресурс] /Take an Exam / Режим доступу: <http://www.britishcouncil.org/exam> – Британська Рада [Електронний ресурс] / Здавати екзамен

4. Merriam-Webster Online: Dictionary and Thesaurus [Електронний ресурс] /Dictionary/Режим доступу: <http://www.merriam-webster.com> /– Мерріам-Вебстер Онлайн: Словник і Тезаурус / [Електронний ресурс]

5. Instant Grammar Checker [Електронний ресурс] /Grammarly /Режим доступу:http://www.grammarly.com/?q=grammar&utm_source=google&utm_medium=srch&utm_campaign – Миттева перевірка граматики [Електронний ресурс] / Граматично

6. English Page [Електронний ресурс] /Online English Grammar Book /Режим доступу: <http://www.englishpage.com/grammar/> – Англійська сторінка [Електронний ресурс] / Онлайн граматики англійської мови

7. English Tests: Testyour English [Електронний ресурс] / Testyour English / Режим доступу: <http://www.ego4u.com/en/cram-up/tests>

8. Мультитран [Електронний ресурс] /Електронний словник онлайн /Режим доступу: <http://www.multitrans.ru/c/m.exe?a=1&SHL=2>